

qui curant vendere frumenta tempore opportuno, antequam fame opprimantur pauperes, magnam gratiam inveniunt apud populum, et benedictionem Dei merentur, ut quorum industria et providentia republicae consultatur. Non enim in sum lucrum, sed in populi utilitatem recondunt annonam, quam doctrinam ubi id republicae necessitas exigit. De doctrinâ et cibo animorum intelligi potest, juxta mysticum sensum: Qui abscondit talentum, neque pascit gregem sibi commissum, maledictus est. Sub frumenti nomine res omnes victui et usibus hominum necessarias intelligimus. Et ostendit proverbium, non solum in distributione honorum, sed etiam in legitima venditione tempore opportuno misericordiae opera fieri, quae sua mercede non carent.

VERS. 27. — BENE CONSPICIT DILIGULO, QUI QUERIT BONA: QUI AUTEM INVESTIGATOR MALORUM EST, OPPRIMETUR AB EIS. Hebr. : Qui querit bonum, querit benevolentiam; sed querenti malum tenet ei. Ambigua est prima dictio hujus versiculi apud Hebraeos שׂוֹרֵר. Nam vel manè surgere significat, quam significationem sequitur Chaldaeus interpres et D. Hieronymus; vel investigare, et hanc significationem secuti sunt Hebraei omnes quoque vivo. Septuaginta *ερευνώμας ἀγαθῶν, fabricans bona, sive committens*: quod ad sensum Scripturae spectat haud ita multum refert; nam manè surgere industriam et diligentiam significat. Ex praecedentibus inferre videtur Sapiens hanc clausulam: nam postquam de beneficentiae studio multa disseruit, tandem concludit, à Domino, qui auctor est omnium honorum, esse mercedem expectandam, non ab hominibus. Nam qui querit bonum, Hebr., qui querit benevolentiam, sive voluntatem Domini; sic intelligunt omnes, q. d. Sapiens: Quisquis es qui in beneficiis et misericordiae operibus es impiger et sollicitus, usque adeo ut homo animo manè surgas et somnum excutias, ut omni industria queras bonum aliorum, eadem operâ voluntatem Dei queras, à quo recipies cum fenore laborem mercedem. Sunt praeterea homines usque adeo nequam, ut non solum obiter et ex occasione oblatâ malè faciant, damnum inferant vicinis, sed magno studio et veluti *lucratorum* quâdam (hoc enim significat vox Hebraea שׂוֹרֵר) malum machinantur et excogitant. Sed cum hoc sit contra Dei legem et illius voluntatem quod faciunt, seipsos maxime ledunt. Nam malum quod aliis inferre student, recidit in eorum capita, sicut inquit David: *In verticem ipsius iniquitas ejus descendet*, Psal. 7.

VERS. 28. — QUI CONFIDIT IN DIVITIIS SUIs CORRUET, JUSTUS AUTEM QUASI VIRENS FOLIUM GERMINABIT. Hebr.: Quasi folium justus germinabit. Indicat versiculus mala provenire et excogitari potissimum propter divitias, et divites maxime audere alios injuriâ afflicere, quod ferè elati sint, et pra se alios continent; quibus Paulus jubet non *sublime sapere, neque sperare in incerto ditiarum*, 1 Timoth. 6; nam quo altius per superbiâ mente ascendunt, eò major erit eorum lapsus. *Justi tanquam folium germinabunt*. Divitiae sunt dispensanda per opera justitiae et misericordiae, quae

semper virescit ad modum foliorum in arboribus. Tantisper enim folium viret dum fructus in arbore matrescit: ubi nullus est fructus, folia statim deficiunt; q. d.: *In opibus vel malè partis cui servitium nullam spem habere possumus, sed in divitiis per Dei gratiam in pauperes distributis reposita est merces: illae semper virent, et suo tempore fructum dantur*. Quod dicit tanquam folium; vel intelligitur tanquam arborea quae semper foliis virent, vel tanquam folium in arboribus in quibus fructus pendet, vel denique tanquam folium quod fructus praecedens ad fructus vivendos à natura datur. In hominibus justis divitiae sunt tanquam folia, quibus opera misericordiae semper virent. Et hoc est quod scripsit David, Psal. 1: *Et folium ejus non defluet, sed omnia quae faciet prosperabuntur*.

VERS. 29. — QUI PERTURBAT NOMEN SUAM POSSEDET VENTEM, ET QUI STULTUS EST SERVET SAPIENTIAM. Ut de divitiis et magnis possessionibus non debentur superbiere, neque spem collocare in illis, ita prudentiam quandam et modestiam servare debent hi qui familiam habent; nam absque necessariis rebus gubernari non potest; et proinde qui perturbat, aut confundit, rem domesticam, dum nullam illius curam gerit, dissipat omnium et decolorat accipit tanquam haereticorum jure ventum et vanitatem; vel potius hereditas reliqua vanitatem, familiam ad inopiam tandem redigens, ut servare cogantur. Potest enim servus ad ipsum referri qui domum evertit; vel ad heredem, quem ad servitium sua stultitia produxit; vel denique servus viri stulti, qui domum suam pervertit, dominum mutabit, et sapientiam serviet. Breviter sensus versiculi est ex superiori pendens. Ut magna improbitas est nihil amare divitias, in ipsis spem collocare, ita mera stultitia est rem domesticam dissipare, heredes fraudare.

VERS. 30, 31. — FRUCTUS JUSTI LIGNUM VITAE, ET QUI SUSCIPIT ANIMAS SAPIENS EST. SI JUSTUS IN TERRA RECIPIT, QUANTO MAGIS IMPUS ET PECCATOR! Chaldaeus paraphrasis exponit fructus justus: qui justo datur, est arbor vitae, non quam capiunt alii à justo; cui Septuaginta videntur subscribere: *Ex fructu justitiae nascitur arbor vitae*. Contextus Hebraeus utramvis expositionem admittit, et alludere videtur ad illud Gen. 3, de ligno vitae, à quo injustus et transgressor primus homo gustare non meruit: cujus fructus est innocentiae praemium et justitiae. Quod si fructum justus intelligimus, quem à justo colligere licet, similitudinis particula subaudienda est; ex justo enim fructum capere licet tanquam ex arbore vitae; et huic sensui quadrat quod sequitur: *Qui suscipit animas* (vel qui docet animas) sapiens est; q. d.: *Non solum ex vita et conversatione justus colligitur fructus vitae quibus ad vitam nutriantur homines; sed etiam justus, eruditus et doctus, qui animas ignorantes docet, sapiens est*; vel juxta aliam interpretationem, qui accipit animas, sive lucratur animas. Efficax est enim sapientis viri sermo, et facillè eruditâ concione multorum animas lucratur. Ista justitia et sapientia in Christo potissimum intelligitur vita nostra, per quam fructum vitae capiunt qui

illius justitiae participes esse merentur. Et hic est justus, qui et sapiens sive eruditus, multorum animas docuit, sive cepit, juxta diversos interpretes. In utroque sensu reperitur verbum Hebr. טָרַף. Accipit, inquit Hebraei, justus animas à consuetudine et vitâ hujus mundi, et transfert ad vitam caelestem, ut juxta Paul. Rom. 12: *Non sint conformes huic saeculo*. Sunt denique qui pro CAPIT possidere intelligunt; q. d.: *Sapiens possidet animas, hoc est, servos et ancillas habet*. Sed haec possessio non est fructus ejus, sed fructus ejus est lignum vitae, mors et crux Christi. Ille sensus non est alienus à loco, eò quod quodammodo pendet ex priorè versiculo, videlicet, *stultus erit servus sapienti*. Sequitur: *Si justus in terrâ recipit*; vel, *certe justo in terrâ reddetur*. Ilujus versiculi varia est interpretatio propter ambiguitatem hujus verbi טָרַף, quod tria significat, retribuere, perficere, et pacificare, et pacem habere. Sunt ex Hebraeis qui sequuntur ultimam significationem, nempe: *Justus pacem habebit in terrâ*

## CAPUT XII.

1. Qui diligit disciplinam, diligit scientiam; qui autem odit increpationes, insipientes est.
2. Qui bonus est, hauriet gratiam à Domino; qui autem non diligit in cogitationibus suis, impiè agit.
3. Non roborabit homo ex impietate, et radix justorum non commovebitur.
4. Mulier diligens corona est viro suo; et intro in ossibus ejus, quae confusione res dignas gerit.
5. Cogitationes justorum judicia; et consilia impiorum fraudulenta.
6. Verba impiorum insidiantur sanguini; os justorum liberabit eos.
7. Verte impios, et non erunt; domus autem justorum permanebit.
8. Doctrinâ suâ noscetur vir: qui autem vanus et excors est, patebit contemptum.
9. Melior est pauper et sufficiens sibi, quam gloriosus et indigens pane.
10. Novit justus jumentorum suorum animas; viscera autem impiorum crudelia.
11. Qui operator terram suam, satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, stultissimus est.
12. Qui suavis est in vini demonstrationibus, in suis munitionibus relinquit contumeliam.
13. Desiderium impii munimentum est pessimorum: radix autem justorum prolucet.
14. Propter peccata laborum, ruina proximat malo; effugiet autem justus de angustia.
15. De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis; et juxta opera manuum suarum retribuetur ei.
16. Fatuus statim indicat iram suam; qui autem dissimulat injuriam, callidus est.
17. Qui quod novit loquitur, index justitiae est; qui autem mentitur, testis est fraudulentus.

cum omnibus, praeterquam cum impiis et peccatoribus. Chaldaeus Paraphrastes sic: *Certe justus in terris vivit pulvis, sed improbi et peccatores delubantur de terrâ*. Illic sensum secuti sunt Septuaginta et Petrus Apostolus. Epist. 4, quorum haec est interpretatio: *Si quidem justus vix salubitur, impius et peccator ubi apparebit? q. d., nusquam*; quod Chaldaeus ait, *de terrâ delubantur*. Vulgatissima expositio loci, tum Hebraeorum, tum nostrorum, non multum abhorret ab hoc sensu, nempe: *Si quidem justus, si quid peccaverit in hac vita, recipit, et castigatur, etiam (vel tanto magis) impij et peccatores supplicis afficiuntur, si non in hac vita, certe in alia*. Aliter: *Si viri probi et justj, qui non delinquant nec legem transgrediuntur, recipiunt multas hujus vitae miseriae, afflictiones et poenas, quantum aquibus est etiam improbos et peccatores puniri et castigari, vel in hac vita, aut respiciunt, vel si nolint ad meliorem venire mentem, aeternis deputari supplicis?*

## CHAPITRE XII.

1. Celui qui aime la correction, aime la science; mais celui qui hait les réprimandes, est un insensé.
  2. Celui qui est bon pusera la grâce du Seigneur; mais celui qui met sa confiance en ses propres pensées, agit en impié.
  3. L'homme ne s'affermira point par l'impieété; mais la racine des justes sera indérachable.
  4. La femme vigilante et vertueuse est la couronne de son mari; mais celle qui fait des choses dignes de confusion, fera sécher le sien jusqu'au fond des os.
  5. Les pensées des justes sont pleines de justice, et les pensées des méchants sont pleines de malices.
  6. Les paroles des méchants dressent des embûches pour verser le sang, la bouche des justes les délivrera.
  7. Au moindre changement, les méchants tombent et ne sont plus; mais la maison des justes demeurera ferme.
  8. L'homme sera connu par sa doctrine; mais celui qui est vain, et qui n'a point de sens, tombera dans le mépris.
  9. Le pauvre qui se suffit à lui-même, vaut mieux qu'un homme glorieux qui n'a point de pain.
  10. Le juste se met en peine de la vie des bêtes qui sont à lui, mais les entrailles des méchants sont cruelles.
  11. Celui qui laboure sa terre, sera rassasié de pain; mais celui qui aime à ne rien faire, est très-insensé.
  12. Celui qui passe le temps à boire du vin avec plaisir, laissera des marques de sa honte dans ses plaies fortes.
  13. Le désir de l'impie est de s'appuyer de la force des plus méchants; mais la racine des justes germera de plus en plus.
  14. Le méchant attiré sa ruine par les péchés de ses lèvres; mais le juste sera délivré des maux pressants.
  15. L'homme sera rempli de biens selon le fruit de sa bouche, et il lui sera rendu selon les œuvres de ses mains.
  16. La voie de l'insensé est droite à ses yeux; mais celui qui est sage écoute les conseils.
  17. L'insensé découvre d'abord sa colère; mais celui qui dissimule l'injure est un homme habile.
  18. Celui qui mesure ce qu'il sait bien rend un témoignage juste; mais celui qui ment, est un témoin trompeur.
- (1) Ce verset n'est pas dans l'Hebreu; il est pris des Septante.





Desideravi improbus rete malorum; sed radix iustorum dabit. Superiori versiculo asuitur et recordatur notatur quod nullis honestis artibus, sed rebus inanibus vacant. In hoc versiculo impietatis condemnantur qui magno studio et multo labore hominibus justis exitum machinantur. Malorum autem machinationes contra probos apta admodum metaphora venationis exprimit. Nam ut miram voluptatem capiunt qui aviculis insidiantur ubi praedam in rete concluserint, sic improbi et mali homines per fraudes et dolos gaudent innocentibus insidiari. Desiderium impij monumentum pessimorum. Hebr. : Rete impiorum desideravi improbus. Septuaginta secutus est interpres, qui דרר nomen pro verbo דרר legentes vertierunt; Ἐπιθηλάς δρέθων κρετά, apud quos quod nihil respondeat voci Hebraeae דרר rete, scribarum errore commissum esse videtur. Hunc sensum habet versiculus: Improbos libenter malorum artes et studia imitatur, et rete quod in exitum iustorum semper extendere solent mali desiderat, quò facilius sive iniustus legibus sive claudens fraudibus justis penitus de medio tollat. Denique quicquid seu laboris impendunt venatores et aucupes, seu voluptatis capiunt in còde et sanguine captae praede, simile aliquid sub metaphora retis malorum, quo iniquus contra justos utitur, intelligimus. Jam à principio quo Cain fratrem interfecit, malorum persecutionem sustinuerunt justi; sed deleri non possunt neque extirpari, cum altissime radices virtutum agant justis, quae fructum dabant in tempore suo; ut sit sensus: Radix iustorum dabit, scilicet fructum; vel, iustorum unusquisque dabit radicem; q. d. : A malis justis pati possunt, sed superari et extingui non possunt; imò reliquunt posteros, vel carnis vel spiritus.

VERS. 15. — PROPTER PECCATA LABIORUM RUINA PROXIMAT MALO: EFFUGIET AUTEM JUSTUS DE ANGSTIA. Vel, ob pravocationem labiorum laqueo capiet malum. Versio interpretis reprehendi non potest, nam vox Hebraea שפתים utrumque significat, laqueum et ruinam, et verbum aliquod supplere cogitur. Septuaginta sic: Ἐκ λαγέτας γυθίου ἐκτρέτες ἐκ παγιδῶν ἀνομιῶν, ob peccatum labiorum incidit in laqueo peccator. Longè alius est eventus rerum quam improborum conatus sibi proponit. Proponent enim impij iustorum exterminationem, ut in superiori versiculo dictum est; sed Dei misericordiam longè aliter usum venit, nempe ut mali illaqueantur suo reti quod contra justos expandunt, et iusto Dei iudicio incidunt in foveam quam fecerunt. Nam falsa multa contra justos committuntur, et veluti rete multis filis, sic iustus verbis mendacia et calumnias conuectant, quibus frequenter humano, semper autem divino iudicio illaqueati tenentur, aeterno supplicio reservati. Caeterum effugiet justus de angustiâ.

fendi à soi similibus impiis. Septuaginta: Cupiditates impiorum male. Chaldaeus: Desiderat impius rete mali; id meditari impium, ut laqueo struat impijs; radix autem iustorum permanebit, sed filii et res iustorum subsistent. Postremam hanc interpretationem maxime probo, cum totam antithesim inter duo membra huius sententiae servet. Impij nuntio destruantur; sed justis radicem agent, et se invicem sustineant. (Calmet.)

Iustorum et piorum hominum spes semper est integra, quicquid in hac vita patientur; sic enim legitur Psal. 54: Multae tribulationes iustorum, sed ab omnibus his liberabit eos Dominus; saltem exiens de hoc corpore, ab omni angustia et tribulatione egreditur, ut pauper Lazarus, fame et ulceribus mortuus, in sinum Abrahamâ susceptus est.

VERS. 14. — DE FRUCTU ORIS SUI UNUSQUISQUE REPLEBITUR BOSIS, ET JUXTA OPERA MANUUM SUARUM RETRI- BUETUR EI. Hebr. : Et retributio manuum hominis revertetur ad eum. Aliter, pro fructu oris saturabitur unusquisque bono, et pro retributione manuum reddet homini Deus. Sic Aben Ezra. Septuaginta supplent: Ἐ φέρει ἀγαθὰ τὸ πρὸςθεοῦ ἀγαθὸν. Plurimum momenti ad universam vitam moderandam habere linguam frequenter dictum est; et, ut in superiore versiculo audimus, malos ob mala verba vinculis cohibitos et ad supplicia detentos, ita in hoc loco, non solum operum, sed etiam verborum justam retributionem esse expectandum. Dei bonitate longè alia conditio est humana quam insensibilium rerum. Nam arbores quae fructus ferunt, et fertiles agri qui segetibus operantur, ex propriis fructibus nullam utilitatem capiunt, neque suis pomis vesentur; verum si quid fecerit homo, imò si dixerit aliquid egregium, maxima pars utilitatis ad eum redit. Neque solum ex magis laboribus et diligentissimis negotiis praeium expectabit, sed ex levioribus. Quid enim facilius commotio et lingue, quam non sine difficultate cohibent plurimi; et tamen hinc, si in laudem Dei et proximi utilitatem laxetur, iugens praeium expectabit, maxime si verbum Dei cum fide et honestate tractet, si cibum animae dispenderit, et fideliter in tempore tritici mensuram largiatur, quo gregis Christi pascuntur pecora, illius potissimum autem eodem saturatur cibo. Mira convivii natura! Quod ab ore egreditur alimentum et in aliena viscera descendit, ministrans pascit affectum et famem extinguit, imò caelestium rerum appetitum vehementer accendit. Copiosè igitur pascant qui Christi gregis curam agunt, si copiosè saturari cupiunt. Potest in utramque partem intelligi quod sequitur: Juxta opera manuum suarum retribuet ei. Hebr. : Retributio manuum hominis revertetur ad eum, ut in utroque, sermone videlicet et opere, praeium constituat. Neque de oris fructu saturari spiritali alimento potest qui operibus destruit quod rectè docet. Rectè factorum merita continent proverbium, et Lutheranam damnat impietatem, quae bonis operibus nihil tribuit.

VERS. 13. — VIA STULTI RECTA IN OCELIS SUIS, SED QUI AUDIT CONSILIUM SAPIENS EST. Cùm plurimis versiculis quid inter sapientem et stultum interitus ostendat Salomon, tam in hoc versu latissimum discrimen et certissimum differentiam ponit, nempe, stultum et imprudentem hominem sibi ipsi placere, nulli vehementer sapere, alios pro se contemnere, non obtemperare, imò quicquid facit id optime factum existimare; quod non solum stultum, sed periculosum est. Nam praecipuus in rebus agendis iudicium et non satis ponderate actio-

nes humanae omnium malorum causa existunt, cum corporis, tum animae. Quare si notam stultitiae effluere velis, et sapiens evadere, cave ne quid agas tuo solius iudicio innixus, sed potissimos quoque in consilium adhibeas, et non quod tibi soli, sed quod aliis rectum apparebit exsequere. Nam verè sapiens libenter aliorum audit consilia, et rectè momentulis obtemperat, iuxta id quod c. I scriptum est: Audivisti sapiens sapientior erit. Denique sensus est proverbii, neminem suapte ingenio satis sapere, sed egero consilio, praesertim in his quae ad animae salutem spectant. Stulti sunt Iudaei, qui in crassa legis Moesaica observatione sibi placent, tanquam recentissima religionis via; sunt infideles stulti, quibus via recta videtur Creatoris loco creaturam colere; solus sapiens est inter homines qui Evangelij praeceptis consiliisque auctentans edificavit domum supra petram, Math. 7.

VERS. 16. — FATUUS STATIM INDICAT IRAM SUAM; QUI AUTEM DISSIMULAT INJURIAM CALLIDUS EST. Hebr. : Stultus in ipso die irae suae cognoscitur; sed tegit ignorantiam callidus. Sic rectè vertunt Septuaginta: Ἄγνοια δὲ θυμῷ ἀποκάλυπται ἄρῃ, stultus ipso die, h. e., statim. Idem in Hebraeo intelligitur per articulum שׁוֹטֵט. Est et hoc magnum stultitiae indicium, statim ad iram profligare, non posse injuriam vel opprobrium pati, malum pro malo reddere, pacem cum hominibus rumpere, lites sectari, male infero quam poti injuriam. Haec non solum evangelicae adversantur doctrinae, sed etiam civili prudentiae, cuius magna pars est, posse hominibus improbis cedere nonnunquam, et uti foro, ad multa connivere, multa dissimulare, et quod se minus interdum necesse, affectos contumelia tacere, non quid mereantur, sed potius quid nos deceat meminisse. Oportet celare non solum contumeliam nobis illatam, sed malorum hominum petulantiam, quam cum castigare et cohibere non poterimus, lacessere nullo modo debemus; hoc enim nostram est prodere stultitiam, non aliorum mederi affectibus. Possumus paulo aliter verbum exponere, ut sit sensus: Stultus maxime cognoscitur, cum ipse irascitur; tunc enim omnia effundit, vel cognoscitur quòd facillimè ad iracundiam provocet, praesertim cum ipso die, sive statim, irascitur; q. d. : Si iram differat, ratione, non per iracundiam regi videbitur. Sed qui dissimulat injuriam, callidus est. Hebr., tegit ignorantiam callidus. Sapientiae magnum est argumentum dare locum ire, nec illum indicium ostendere, sed sedulo dissimulare, si quando pro fragilitate humanae coeussus contra improbitatem hominum irasci cogatur, vel injuriâ affectus et contumelia patienter tolerat, vel orat cum Christo pro persecutoribus.

VERS. 17. — QUI NOVI QUOD LOQUITUR, IUDEX JUSTITIAE EST: QUI AUTEM MENTITUR, TESTIS FRAUDELENTIS. Hebr. : Loquetur veritatem, indicabit justitiam (sub. testis verus), sed testis mendax dolium, supple loquetur. Juxta phrasim Hebraicam in priori clausula deest suppositum, in posteriore deest verbum. Possumus supple verus, justus, vel, fidelis, testis loquetur veritatem. Justus subintelligit Septuaginta: Ἐστὶ δεξι-

πῶνος κλέος ἀπαγγέλλει ἕνατος. Utique sensus est constans et certus; ostendit enim versus quanti referat à teneris annis assuescere veritatem loqui. Nam qui assuevit veritatem loqui, et hujus rei veluti habitum nactus est, semper amat veritatem, et non solum in privatis colloquiis, sed etiam in rebus majoris momenti, et in iudiciis ubi de salute et perditione agitur, libenter justitiam annuntiat, nemini damnum inferens, sed aequitatem ipsam loqui et veritatem commendans. Contra, homo qui mendacis est educatus et assuetus dolum et fraudem commisit, veritatem plerumque subvertit. Possunt haec ad intelligentiam legis referri, ut sit sensus. Qui veritatem et rectam Scripturarum fidem tenet ac proficitur, iuxta illam profert et indicabit justam et equam legis interpretationem; sed qui falsa pro veris tenet, et testis ac professor est mendaciorum ac errorum, ille dolose rectum Scripturarum sensum declarando subvertit, et imperitiis auditoribus dolos struit. Veritatis laudem continet proverbium, quae justitiae semper est conjuncta.

VERS. 18. — EST QUI PROMITTIT, ET QUASI GLADIO PUNGITUR CONSICIENTIA (1); LINGUA AUTEM SAPIENTIS SANITAS. Pendet à priorè versiculo, videlicet: Testis mendax dolum machinatur, et profert verba quibus non minus crudeliter percutit innocentes quam si ensibus sicariarum confodirentur; nam coram Deo nihil refert. Non minus homicida est qui falso testimonio interficit hominem, quam qui gladio confodit; imò fortassis incivili fuerit alienam denigrare sanam quam sanguinem fundere humanum. Caeterum falsa doctrinâ à rectâ fide avertere et animas lethalis veneno inficere et necare tantò, gravius est crimen quam corpora transfigere, quanto anima corpori praestat. Quam praecleara virtus est sapientia, quae tantis malis remedium praesens offert, dolos falsorum testimonij detegit, vulnera falso infecta fimo innocentium faciliè curat, contra venena praecordis hominum per falsam doctrinam infusa antidotum felicissimè porrigit! Aliter, juxta vulgare proverbium, consilium malum consultor pessimum, possumus intelligere haec verba à stultis prolata sibi ipsis veluti ensimius confossiones frequenter fieri; sed sapientis lingua, veluti medicina salubris, statim curat, si quid offensi aut mali suboriat. Juxta interpretationem D. Hieronymi damnat proverbium eos qui quod promittunt non praestant. conscientiam propriam graviter offendunt, non solum aios, cum sapientis lingua neminem fallat, propriae conscientiae sanitatem servat. Septuaginta veritati Hebraicae consentiunt, hoc in loco legentes: Ἐστὶ δὲ λέπτους ἀπαγορεύει τις πύλας. Sunt

(1) Dùm promissorum immemor, à conscientia reprehenditur; vel est qui levitate animi indecora et incongrua pollicetur; ac postea penitentia ductus, dicta revocare vellet, ut Herodes in illa p. altrâ. Math. 14. At Hebr. est qui effudit quasi punctiones gladii; est cuius verba sunt instar gladii, detractor salient; à justis verba mita, sanant vulnera, nedum inferant. (Bossuet.)



